

บทที่ 5 ประ喜悦และการสร้างประ喜悦

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากเรียนบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. อธิบายความหมายของประโภคได้
2. อธิบายการเรียงคำในประโภคภาษาไทยได้ และการเรียงลักษณะคำนาม การเรียงคำสันธาน ชนิดของคำสันธานในประโภคภาษาไทยได้
3. อธิบายชนิดและรูปแบบของประโภคภาษาไทยให้พร้อมพึงสร้างประโภคตามชนิดและรูปแบบของประโภคภาษาไทยได้
4. อธิบายประโภค วิธีสร้างประโภคบาลีสันสกฤตได้ การเรียงคำ (บท) ในภาคประธาน ภาคกริยา ภาคกรรมและภาคขยาย ในประโภคบาลีสันสกฤต

III. รายละเอียดของภาษา

1. ประโยชน์ของไทย

1.1 ความหมาย

ประโยชน์ หมายถึงข้อความที่ผู้พูดพูดออกไป ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้ ประโยชน์อาจจะประกอบด้วยภาคค้าง ๆ คือภาคผู้ทำ (ประธาน) ภาคแสดง (กริยา) ภาคกรรมและภาคขยาย

ประโยชน์ในภาษาไทยอาจจะประกอบด้วยคำที่คำนี้ได้ คำเดียว ส่องคำ หรือมากกว่านั้นก็ได้ ถ้าหากความในประโยชน์นั้น ๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ

การเรียงลำดับคำในประโยชน์ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด คำแต่ละคำถือเป็นคำดั้งเดิม เป็นคำสำเร็จรูปและมีความหมายสมบูรณ์ คำแต่ละคำไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำเพื่อออกหน้าที่ ความสัมพันธ์ของคำในประโยชน์ คำเดียวกัน มีความหมายหลายอย่างและทำหน้าที่ได้หลายอย่างในประโยชน์ เช่น คำว่า “ขัน” ในคำ ไก่ขัน เขาขันเชือก เขามีารมณ์ขัน ขันตักน้ำใบน้ำสกปรก เป็นต้น

การเรียงคำในประโยชน์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหน้าที่และความหมายของคำแต่ละคำอยู่ที่การเรียงลำดับคำในประโยชน์ ถ้าเรียงผิดตำแหน่ง หน้าที่และความหมาย ย่อมเปลี่ยนไป และประโยชน์ในภาษาไทยเปลี่ยนตำแหน่งคำได้และความหมายก็เปลี่ยนไปด้วย เช่น เขาใช้เงินเรา เราใช้เงินเขา เงินเขาใช้เรา เงินเราใช้เขา เป็นต้น บางคำที่เปลี่ยนไปความหมายอาจจะไม่ได้เหมือนกัน อาจจะรู้หน้าที่และความหมายของคำได้ ต้องดูตำแหน่งของคำที่เรียงอยู่ในประโยชน์ ตำแหน่งเรียงลำดับคำในประโยชน์ จึงมีความสำคัญยิ่ง

การเรียงลำดับคำของภาษาไทย มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

คำในประโยชน์แบ่งออกได้เป็น 4 ภาคคือ

1. ภาคผู้ทำ เรียกว่าภาคประธาน
2. ภาคแสดง เรียกว่าภาคกริยา
3. ภาคผู้ถูกทำ เรียกว่าภาคกรรม
4. ภาคขยาย ภาคขยายแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

4.1 ขยายผู้ทำหรือผู้ถูกทำ เรียกว่าคุณศัพท์

4.2 ขยายกริยา เรียกว่ากริยาวิเศษณ์

1. ภาคผู้ทำ หรือภาคประธานนั้น นิยมเรียงลำดับคำไว้ข้างหน้าคำกริยา เช่น เขาเรียนภาษาไทย เขายังไปต่างประเทศ ยกเว้นกรณีดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์คำสั่ง อาจจะตัวประธานก็ได้ เช่น ออกไป, อย่าเข้ามา.

2. ผู้ทำอาจอยู่หลังคำกริยา 4 คำต่อไปนี้คือ เกิด มี เป็น ปรากฏ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเน้นความ เช่น เกิดเหตุใหญ่(เหตุใหญ่เกิด) มีตลาดนัดที่ถนนหลวง(ตลาดนัดมีที่ถนนหลวง) เป็นอะไรไป(อะไรเป็นไป) ปรากฏปุณบันกำแพง(รูปปุณประกายบนกำแพง)

2. ภาคแสดง หรือภาคกริยา นิยมเรียงไว้หลังประธานและอยู่หน้ากรรม เช่น เขายืนภาษาไทย เป็นต้น

3. ภาคผู้ถูกทำ หรือภาคกรรม นิยมเรียงไว้หลังคำกริยา (กรรมกริยา-กริยาที่เรียกหาตัวกรรม) เช่น เขายืนภาษาไทย ยกเว้นในการนีต้องการเน้นตัวกรรม ถ้าต้องการเน้นตัวกรรม เรียงตัวกรรมไว้ข้างหน้าประโยชน์ก็ได้ เช่น ภาษาไทยผอมชอบเรียน วนนิยายเรื่องนี้ผอมชอบอ่าน ผู้หญิงรูปร่างอย่างนี้เขาชอบ ขนมชนิดนั้นผอมชอบกิน គอกไม้นี้ใครทำ เป็นต้น

4. ภาคขยาย คำขยายนามเรียกว่าคำคุณศัพท์ นิยมเรียงไว้หลังคำนาม เช่น คนสูง สามารถมองเห็นได้ไกล คนสวยชนะเลิศ คนรวยมีโอกาสมากกว่า คนจนมีโอกาสสน้อย เป็นต้น

ยกเว้นในการนีที่ต้องการเน้น เรียงไว้ข้างหน้าคำนามได้ก็ได้ เช่น น้อยคนนักรู้จักเขา มากคน มากเรื่อง มากหม้อ มากความ มากหน้าหลายตา เป็นต้น

คำขยายกริยา เรียกว่ากริยาวิเศษณ์ นิยมเรียงไว้หลังคำกริยา เช่น เขายเดินเร็ว หล่อนเดินช้า ยกเว้นต้องการเน้น เรียงไว้ข้างหน้าคำกริยา ก็ได้ เช่น นานตาย ค่อยๆเดิน "ไม่ทีใช้" ในความปฏิเสธ เรียงไว้หน้าคำกริยา เช่น "ไม่ไป" "ไม่ทำ" "ไม่กิน" เป็นต้น

นอกจากภาคสำนัญ 4 ภาคดังกล่าวมาแล้ว ยังมีการเรียงลำดับคำต่อไปนี้ในประโยชน์ภาษาไทย

1. ลักษณะคำนาม คือคำที่กำหนดขึ้นใช้เรียงไว้ท้ายคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ หรือปริมาณ(บางทีวางไว้ข้างหน้าก็มี) เพื่อขยายคำนามข้างหน้า บอกรูปลักษณะและชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำบอกจำนวนนับ

วิธีเรียงลำดับลักษณะนาม มีดังนี้

1. เรียงไว้หลังคำบอกจำนวนนับ เช่น

คน ส่อง คน	เสื้อ สาม ตัว
ตา ส่อง ตา	กล้วย สิบ หvie
แก้ว ห้า ใบ	ฯลฯ

2. เรียงไว้หน้าคำบอกจำนวนนับ ในกรณีที่เป็นเอกพจน์ เช่น

คำนาม	ลักษณะนาม	คำบอกจำนวนนับ
สุนัข	ตัว	หนึ่ง
สุกร	ตัว	เดียว
แมว	ตัว	เดียว
	ฯลฯ	

3. เรียงไว้หน้าคำบอกจำนวนนับที่เป็นลำดับที่ เช่น

คำนาม	ลักษณะนาม	คำบอกจำนวนเป็นลำดับที่
ลูกสาว	คน	ที่ห้า
ลูกน้อง	คน	ที่หนึ่ง
ลูกชาย	คน	ที่สาม
ภรรยา	คน	ที่หนึ่ง
	ฯลฯ	

4. เรียงไว้หน้าคำบอกความเฉพาะเจาะจง “นี้ นั้น โน้น” เช่น

คำนาม	ลักษณะนาม	คำบอกความเฉพาะ
อาจารย์	คน	นี้
บ้าน	หลัง	นั้น
นก	ตัว	โน้น
	ฯลฯ	

5. เรียงไว้หน้าคำข่าย เช่น

คำนำม	ลักษณะนาม	คำข่าย
หนังสือ	เล่ม	เล็ก
ตรา	คน	สวย
ปืน	กระบอง	ยาว

การละลักษณะนาม

- เมื่อต้องการพูดย่อ ๆ หรือบางทีเป็นคำพูดที่ติดปากแล้ว เช่น แห้ง น้ำ 3 (หมายความว่าอย่างแห้ง 2 ชาม อย่างน้ำ 3 ชาม) ก้าแฟ 2 โควัลติน 1 แมว 5 หมา 6 สุ่มสีสุ่มหัว.
- เมื่อใช้เป็นชื่อเพื่อจำจ่าย เรียงคำนำอกจำนวนนับไว้หน้าคำนำม ละลักษณะนาม เช่น สีดาว ห้าชีวิต หกนักประพันธ์ ถ้าจะใช้ลักษณะนามต้องใช้ดังนี้ ดาวสีดาว ชีวิตห้าชีวิต นักประพันธ์หกคน

คำลักษณะนามในภาษาไทยแบ่งออกได้ 6 หมวดคือ

- ลักษณะนามบอกรժนิດ เช่น ฉบับ เชือก ตัว ตน แบบ พระองค์ องค์ ฯลฯ
- ลักษณะนามบอกรหมวดหมู่ เช่น ตับ ผูก พระธรรมขันธ์ กลุ่ม โขลง ชุด ผุ้ง เตา กะลาย ตะแง់ ฯลฯ
- ลักษณะนามบอกรสัณฐาน เช่น ปืน กลั้ก กระบุก ขอน เครื่อ ใจ เชือด บาน ปาก ฯลฯ
- ลักษณะนามบอกรจำนวนและมาตรา เช่น กุลี กระดาน แคลอรี่ ปอนด์ ริม ໂ碌 กระหง ชาม ถุง ยก ฯลฯ
- ลักษณะนามบอกรอาชญากรรม เช่น ขาด จีบ จับ พับ พ่อน ตึง กำ กอบ ม้วน มวน ฯลฯ
- ลักษณะนามชื่อชื่อของชั้นหน้า เช่น คะแนน จังหวะ จังหวัด ชาติ เชื้อชาติ ภาษา ถิ่น ฯลฯ
- บุรพบทคือคำที่นำหน้านาม หรือคำที่นำหน้าที่ได้อย่างนาม เพื่อความเกี่ยวข้องกันและได้ความหมายสมบูรณ์ เรียงไว้หน้าคำที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ลูกของใคร บ้านของฉัน แผ่นดินของเราร ประเทศของฉัน นาของเขา คำบุรพบทในภาษาไทยบางทีไม่จำเป็น ไม่ต้องใช้ก็ได้ เช่น

ลูกของใคร	เป็น	ลูกใคร
บ้านของฉัน	"	บ้านฉัน
ให้หนังสือแก่เขา	"	ให้หนังสือเข้า
มอบให้แก่เขา	"	มอบให้เข้า
ยื่นต่อเจ้าหน้าที่	"	ยื่นเจ้าหน้าที่
		เป็นต้น

3. ประพันธสรรพนา ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน เรียงไว้หลังคำที่แทน หรือขยาย กับอยู่หน้าประโยคเล็กที่แทรกอยู่ในประโยคใหญ่ ลักษณะการเข้าประโยคเช่นนี้ ภาษาไทยในสมัยโบราณไม่นิยม เพิ่งมีใช้มีได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ เช่น

นักศึกษาที่เรียนดี ยอมสอบໄล์ได้
 ปากกาซึ่งวางอยู่บนโต๊ะ ได้หายไปแล้ว
 คำสอนอันเล็กซึ้ง ยอมมีประโยชน์
 คนที่พยายาม ยอมชนะในที่สุด

เป็นต้น

4. สันฐาน คือคำเชื่อมความให้ต่อเนื่องกันเป็นความเดียวกัน อาจเชื่อมคำกับคำก็ได้ เชื่อมประโยชน์กับประโยชน์ได้ เช่น

เชื่อมคำกับคำ เช่น พี่และน้อง
 เชื่อมประโยชน์กับประโยชน์ เช่น พี่เป็นคนขยัน แต่น้องเป็นคนเกียจคร้าน

วิธีเรียงสันฐาน

คำสันฐานจะเรียงข้างหน้าคำ ข้างหน้าประโยชน์ ข้างหลังคำ ข้างหลังประโยชน์ ระหว่างประโยชน์ คร่อมคำหรือคร่อมประโยชน์ บางชนิดจะไว้ในฐานที่เข้าใจก็ได้ เช่น

หน้าคำ เช่น 1. ท่านชอบคนไทย หรือคนจีน

2. ผู้ชอบบาลีและสังสกฤต

หน้าประโยชน์ 1. อาย่างไรก็ตาม ผู้จะมาก่อน 8.00 น.

2. อันความดีนั้น ใคร ๆ ก็ชอบ

หลังคำ 1. ชายก็ตาม หญิงก็ตาม ยอมมีความรัก

2. เสื้อก็ดี กางเกงก็ดี มีประโยชน์ด้วยกัน

หลังประโยค	1. เขาจะมาเก็บ เขายจะไม่นำเก็บ นั่นเป็นเรื่องของเขา
	2. หล่อนอาจจะเป็นครก์ตาม เขายินดีแต่งงานด้วย
ระหว่างประโยค	1. ผู้ชายเดินไป แต่ผู้หญิงเดินมา
	2. เขามาล้ำบาก เพราะว่าฝันตกหนัก
คร่อมคำ	1. ถึง เพื่อน ก็ อาย่าวใจ
	2. จะนั่น เขา จึงเป็นคนดี
คร่อมประโยค	1. ถึง เขายาจะมาในวันนี้ ก็ ไม่พบฉัน
ละสันฐานไว้	1. นาย ก. นาย ข. นาย ค. ไม่มา
	2. หล่อนไม่สนใจ หล่อนเลยไม่มาพบฉัน

ชนิดของสันฐาน

1. เชื่อมความที่คล้อยตามกัน

1.1 เชื่อมความที่เกี่ยวกับเวลา ได้แก่คำ ก็ แล้ว...ก็ แล้ว...จึง ครั้น...จึง เมื่อ...ก็ ครั้น...จึง เมื่อ...จึง พอ...ก็ เช่น

ครั้นเขากลับมาถึงบ้าน ก็อาบน้ำ
พอกถึงบ้าน ฝันคืก

1.2 เชื่อมความให้เข้าด้วยกัน ได้แก่คำ ทั้ง ทั้ง...ก็ ทั้ง...และ ก็ได้ ก็ตี กับ และ เช่น

กินได้ทุกอย่าง ทั้งข้าวเหนียวและข้าวสวย
ของหวานก็ดี ของเผ็ดก็ดี ล้วนไม่ถูกใจเขา

2. เชื่อมข้อความที่ขัดแย้งกัน ได้แก่คำ แต่, แต่ว่า, แต่กว่า, จริงอยู่...แต่, ถึง...ก็,
กว่า...ก็ เช่น

เขางานก็จริงอยู่ แต่ก็มีความสุข
เขายากจะเป็นเศรษฐี แต่ก็ไม่ทำงาน

3. เชื่อมความที่เป็นเหตุผลกัน ได้แก่คำ เพราะ, เพราะว่า, ด้วย, ด้วยว่า, เหตุว่า,
อาศัยที่, ค่าที่, เพราะฉะนั้น, ดังนั้น, จึง, เเลຍ, เหตุฉะนี้ เช่น

เขารอดได้ เพราะว่าเขายัน

เขารีบลงเรือ อาศัยที่เป็นคนช่างถ่าน

4. เชื่อมความที่ให้เลือกเอา ได้แก่ หรือ, หรือไม่, หรือมิฉะนั้น, มิฉะนั้น เช่น

ท่านจะเรียนหรือเล่น

ท่านต้องเรียนมิฉะนั้นท่านสอบตก

5. เชื่อมความคาดคะเน ได้แก่ ถ้า, ถ้าหากว่า, แม้, แม้ว่า, แม้นว่า, เว้นแต่, นอกจาง
เช่น

ถ้าเงินมา ฉันก็ไป

ทุกคนอ่านหนังสือ เว้นแต่(นอกจาง)เชอ

6. เชื่อมความเปรียบเทียบ ได้แก่ เมื่อน, เมื่อนว่า, รา, ราวกับ, อายุกับ เช่น
เข้าเดินเร็ว เมื่อนมัวริ่ง

เข้าพูดเร็ว ราวกับแขกพูด

7. เชื่อมความตอนหนึ่งที่กล่าวยังไม่จบกับอีกความตอนหนึ่งที่เริ่มต้นกล่าว ได้แก่ ส่วน,
ฝ่าย, อนึ่ง, อีกประการหนึ่ง เช่น

หัวข้อเรื่องนี้มีเพียงเท่านี้ ส่วนหัวข้ออื่น ๆ จะกล่าวในชั่วโมงหน้า

อีกประการหนึ่ง จิตใจมีความสำคัญมากที่เดียว

8. เชื่อมความให้ได้เนื้อความบริบูรณ์และได้ความไฟแรงสะสลวย ได้แก่ อายุ่ไรกีดี,
อย่างไรกีตาม, อันว่า, อัน เช่น

อย่างไรกีดี พรุ่งนี้ขอให้เรื่อมาหาฉัน

อย่างไรกีตาม ฉันต้องช่วยเหลือเขา

อันว่า พระหมณ์เฝ่า เจ้าก้มถุงหน้าไปหาพระเวสสันดร

อันความกรุณาปราณี จะมีครับบังคับก็หาไม่

ต่อไปนี้ออกกล่าวชนิดและรูปแบบของประโยชน์ เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้และความเข้าใจ
อย่างกว้างขวางในเรื่องประโยชน์

ประโยชน์ในภาษาไทย แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. เอกรรคประโยชน์

2. อนกรรคประโยชน์

3. สังกรประโยชน์

1. เอกกรตถประโยค

เอกสารตถประโยค คือประโยคที่มีใจความเดียวกัน ประกอบด้วยภาคประทานเดียวและภาคแสดงเดียว⁴

ภาคประทาน ประกอบด้วยบทประทานเดียว บางที่อาจมีบทขยายประทานก็ได้
ภาคแสดง ประกอบด้วยบทกริยาสำคัญบทเดียว บางที่อาจมีหลายบทท้ายกริยา
บทกรรม หรือบทขยายกรรมเพิ่มเข้ามาก็ได้ เช่น เข้าเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
หล่อนเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 เธอสวยดีหรือ เข้าไม่อยากเรียนบาลีสันสกุต.

2. อเนกกรตถประโยค คือประโยครวมซึ่งประกอบด้วยเอกสารตถประโยคตั้งแต่สอง
ประโยคขึ้นไป เชื่อมด้วยสันฐาน 4 ประเภทคือ

- 1. เชื่อมความคล้อยตามกัน ใช้คำสันฐาน และ ก็, แล้ว...ก็, แล้ว...จึง, ครั้น...ก็,
ฯลฯ เช่น

เขารอเรียนภาษาไทยและฉันก็เรียนภาษาไทย

ครั้นครุสตอนภาษาไทย นักเรียนก็หลับ

- 2. เชื่อมความขัดแย้งกัน ใช้คำสันฐาน แต่, แต่...ว่า, แต่...ก็, แต่ทว่า, จริงอยู่...แต่,
ถึง...ก็, กว่า...ก็ เช่น

เขารอเรียนภาษาไทย แต่ฉันเรียนภาษาอังกฤษ

กว่าเขาจะเรียนจบ ฉันก็สำเร็จไปแล้ว

ถึงหล่อนจะเป็นคนสวย แต่ฉันก็ไม่รัก

- 3. เชื่อมความเลือกເຂອຍ่างใดอย่างหนึ่ง ใช้สันฐาน หรือ, หรือไม่, หรือมิฉะนั้น,
มิฉะนั้น เช่น

นักศึกษาจะเรียนหนังสือ หรือนักศึกษาจะคุยกัน

นักศึกษาต้องเป็นคนขยัน มิฉะนั้นจะสอบตก

- 4. เชื่อมความเป็นเหตุ-ผลแก่กัน ประโยคหน้าเป็นเหตุ ประโยคหลังเป็นผล ใช้
คำสันฐาน จึง, เพราะ...จึง, เพราะฉะนั้น...จึง, ฉะนั้น...จึง เช่น

เขานำเสนอ คนจึงชอบ

เขานำเสนอ เพราะฉะนั้นเข้าจึงมีความสำเร็จในเชิง

⁴ เสนีย์ วิลาวรรณ, หลักและการใช้ภาษาไทย, (พะนค : ວັນພານິຫຼ, 2511), หน้า 45.

3. สังกรประโยชน์ คือประโยชน์ใหญ่ที่ประกอบด้วยประโยชน์เล็กตั้งแต่ 2 ประโยชน์ขึ้นไป มีประโยชน์หลักที่มีใจความสำคัญเพียงประโยชน์เดียว นอกนั้นเป็นประโยชน์เล็ก

สังกรประโยชน์ค่าต่างจากอเนกประสงค์คือ สังกรประโยชน์มีประโยชน์เล็กที่มีใจความสำคัญเพียงประโยชน์เดียว ส่วนอเนกประสงค์ประโยชน์ มีประโยชน์เล็กที่มีใจความสำคัญทั้งสองประโยชน์ สังเกตได้ว่าแยกประโยชน์เล็กออกจากกัน

สังกรประโยชน์ประกอบด้วยประโยชน์ด้วยประโยชน์เล็ก 2 ชนิดคือ

1. นุชประโยชน์ คือประโยชน์หลักที่มีใจความสำคัญ เช่น คนผู้มีความเพียร ย้อมประสบผลสำเร็จ.

2. อนุประโยชน์ คือประโยชน์เล็ก ทำหน้าที่ขยายบูรณาภรณ์ แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

2.1 นามานุประโยชน์ คือประโยชน์เล็กที่ทำหน้าที่อย่างนาม อาจเป็นบทประนาน, บทกรรม หรือบทขยายก็ได้ นิยมสันฐานด้วยคำว่า ให้, ว่า, สำหรับ, บางทีก็ไม่มีสันฐานก็มี เช่น

บทประนาน - คนเป็นนักศึกษา ย้อมอ่านตำรา

คนอยู่บูนwareที่ เป็นคนโดยว่าที่

บทกรรม - ตำราจห์น โจร์โนมิวิทยุ

การสอบไล่ ทำให้เขานอนดึก

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ชีวิตเป็นทุกข์

บทขยาย - อาหารสำหรับนักดนตรี มีอยู่แล้ว

2.2 คุณานุประโยชน์ คือประโยชน์เล็กที่ทำหน้าที่อย่างคุณศัพท์ เชื่อมด้วยคำสันฐาน ที่, ซึ่ง, อัน เช่น

คนที่ชอบช่วยเหลือคนอื่นมีจิตใจสูง

ปากกาซึ่งวางอยู่บนโต๊ะเป็นของฉัน

คนย้อมนับถือคำสอนอันมีประโยชน์

2.3 วิเศษนาณประโยชน์ คือประโยชน์เล็กที่ทำหน้าที่อย่างคำวิเศษณ์ เชื่อมประโยชน์ด้วยคำสันฐาน ที่, ซึ่ง, อัน, เพรา, เมื่อ, จน, ตั้งแต่, หลังจาก, จนกระทั่ง, เมื่อน, อย่างเป็นต้น เช่น

คน savvy ที่นั่งอยู่บนเวทีคือเพพีประจำจังหวัด
คำจริงอันเข้าพูดไปย่อมมีประโยชน์
เขาร่วมพยายาม

ฯลฯ

รูปแบบของประโยชน์

ประโยชน์ในภาษาไทย มีรูปแบบพอกจะแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดคือ

1. ประโยชน์บอกเล่า
2. ประโยชน์คำถาม
3. ประโยชน์คำสั่ง
4. ประโยชน์ขอร้องหรือซักชวน

1. ประโยชน์บอกเล่า คือประโยชน์ที่แต่งขึ้นมาเพื่อใช้เล่าเรื่องธรรมชาติ ฯ ไป แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1. ประโยชน์บอกเล่าในทางรับ
2. ประโยชน์บอกเล่าในทางปฏิเสธ

ประโยชน์บอกเล่าในทางรับ คือประโยชน์อยู่รับด้วยคำว่า “ใช่” จะใช้ประโยชน์รับได้ เมื่อมีประโยชน์คำถามถามนำมาก่อนด้วยคำว่า “ใช่ไหม” เช่น

ประโยชน์คำถาม - วิชานี้ มีเนื้อหายากใช่ไหม

ประโยชน์รับ - “ใช่”

ถ้าเป็นภาษาพูดจะมีคำลงท้ายว่า “ครับ, จ๊ะ, ก๊ะ” ตามเพศของผู้พูด เช่น ตอบว่า “ใช่ครับ” “ใช่ก๊ะ” คำว่า “ใช่” หรือ “ใช่ครับ” มีความหมายแทนความในประโยชน์ทั้งหมด

ประโยชน์บอกเล่าในทางปฏิเสธ คือประโยชน์ปฏิเสธในการตอบคำถามนำมาก่อนด้วย คำถามว่า “เปล่า, ไม่, ไม่ใช่, ห่า...ไม่, ยัง” ในการตอบปฏิเสธ ต้องมีประโยชน์คำถามนำมาก่อนด้วย คำถามว่า “หรือเปล่า, ใช่ไหม, ใช่หรือไม่, ใช่หรือไม่ใช่, หรือไม่, หรือยัง” เช่น

ประโยชน์คำถาม - บี้นี้ เซอร์เรียนสำเร็จหรือเปล่า

ประโยชน์ปฏิเสธ - เปล่า, ดินนเรียนไม่สำเร็จ

ประโยชน์คำถาม - ภาษาบาลีสั้นสกุตง่ายกว่าภาษาไทยใช่ไหม

ประโยชน์ปฏิเสธ - ไม่ใช่, ภาษาบาลีสั้นสกุตง่ายกว่าภาษาไทย

ประโยชน์คำถ้า - เข้าเป็นคำว่าใช่/ไม่
ประโยชน์ปฏิเสธ - เข้าหาเป็นคำว่าไม่/ไม่เป็น

ฯลฯ

คำปฏิเสธคำเดียวนี้หรือสองคำ เช่น เปล่า, ก็ได้ความหมายทั้งประโยชน์ไม่จำเป็นต้องเติมประโยชน์ปฏิเสธเข้ามาอีกก็ได้

คำว่า “ไม่” ใช้ตอบปฏิเสธคำเดียวไม่ได้ ต้องใช้คำกริยาอื่น ๆ ตาม เช่น “ไม่ไป,
ไม่เป็น, ไม่กิน, ไม่นอน, ไม่นั่ง เป็นต้น

นอกจากคำปฏิเสธเหล่านี้แล้ว ยังมีคำว่า “ใช่” เช่น ใช่ว่าเขาไม่รักไม่โครง(ไม่ใช่ว่า)
มิ เช่น มิได้มีโครงเห็นใจ(ไม่ได้มี) มิ ใช่ได้เฉพาะกริยาบางคำเท่านั้น นอกจากมิได้ ก็มี มิใช่,
มิเป็นการ, หมายได้⁽⁵⁾

2. ประโยชน์คำถ้า คือประโยชน์ที่มีคำถ้าคือ โครง, อะไร, ที่ไหน, ทำไม, เมื่อไร,
อย่างไร, หรือ, หรือไม่, หรือเปล่า, ใหม่ เรียงไว้หน้าหรือท้ายประโยชน์ เช่น

โครงเป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนนี้ (โครงเป็นประธาน)

ท่านเลือกโครง (โครงเป็นกรรม)

อะไรอยู่ในกล่องใบนี้ (อะไรเป็นประธาน)

ท่านกินอะไร (อะไรเป็นกรรม)

โครง อะไร ทำหน้าที่แทนคำนามได้ คือเป็นประธานและกรรมตามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว
ทำไม เมื่อไร อย่างไร มีลักษณะเป็นกริยาวิเศษณ์ ใช้ขยายกริยา เรียงไว้ด้านหลังหรือท้าย
ประโยชน์ก็ได้ แต่คำถ้านั้นมีความหมายต่างกัน เช่น

ทำไมถึงไป (ถ้าถึงเหตุ)

ไปทำไม (ถ้าถึงผล)

เมื่อไรไป (ถ้าถึงอนาคต)

ไปเมื่อไร (ถ้าถึงอดีตเมื่อได้พบกันแล้ว)

ไปอย่างไร (ไปโดยวิธีไหน)

(ทำ) อย่างไรถึงได้ไป (มีวิธีการอย่างไรถึงได้ไป)

⁵ศาสตราจารย์ ดร.บรรจุน พันธุ์เมธรา, สังคมภาษาไทย. (พะนค : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำ
รามคำแหง, 2518), หน้า 139.

หรือ หรือไม่ หรือเปล่า ใหม่ นิยมเรียงไว้ท้ายประโยค เพื่อต้องการคำตออบรับหรือปฏิเสธ เช่น

เชอเรียนอยู่ปีที่ ๓ หรือ

อาทิตย์หน้า เชอจะไปหรือไม่

เชอจะไปไหน

อนึ่งคำ ครอ อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร นอกจากจะใช้เป็นคำถามแล้ว ยังใช้เป็นคำประโยคบอกเล่าได้ด้วย เช่น

ไกรก์ตาม ย้อมรักความสุข เกลียดความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น

เรื่องอะไรที่เกิดขึ้นทั้งหมด ผู้รับผิดชอบแต่ผู้เดียว

ที่ไหนก็เหมือนกันทั้งนั้น

เรียนเมื่อไกรก์เรียนได้

ทำอย่างไกรก์ทำได้

3. ประโยคคำสั่ง คือประโยคที่พูดออกไปเพื่อให้ผู้ฟังทำการ มักจะละตัวประธาน เรียงคำกริยาไว้หน้าประโยค เช่น

ออกไป

อย่าเข้ามา

นั่งลง

ยืนขึ้น

นอกจากจะเรียงคำกริยาไว้หน้าประโยคแล้ว ยังมีคำว่า “อย่า” “ห้าม” เรียงไว้หน้าคำกริยาเพื่อแสดงคำสั่งในเชิงไม่ยอมให้ทำ เช่น

อย่าเดินลัดถนน

อย่าเข้าไปใกล้

ห้ามสูบบุหรี่บนรถเมล์

ห้ามส่งเสียงดัง

4. ประโยคขอร้องหรือชักชวน คือประโยคที่ต้องการขอร้องหรือชักชวนผู้ฟังให้ทำการที่ผู้พูดต้องการ ในประโยคมักจะละตัวประธานและนิยมเรียกคำว่า “โปรด” “กรุณา” ไว้หน้าคำกริยา เช่น

โปรดไปลงคะแนนด้วย

โปรดระวังอันตราย

กรุณามาตรงเวลาด้วย

กรุณาให้ที่นั่งแก่เด็กและคนชราด้วย

ในภาษาพูดมักจะมีคำลงท้ายประโยคด้วยคำว่า ซิ ซี ที สิ เสียเตอะ เถอะนะ เถอะนา เถิดนะ นะ นำ ตามแต่ผู้พูดต้องการเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังให้ทำการ เช่น ดูซิ หลับเสียซิ พังนะ ไปกันเถิด ไปด้วยกันนะ ทานข้าวด้วยกันนำ

บางทีในภาษาพูดมีคำว่า “ช่วย” “awan” เรียงไว้หน้าคำกริยา เช่น

ช่วยส่งจดหมายฉบับนี้ให้ทีซี

ช่วยปิดห้องทำงานให้ด้วยนะ

awanบอกเรื่องนี้ให้เชอร์ด้วยซิ

awanขอแสตมป์ให้ผมด้วยซิ

2. ประโยชน์ของภาษาบาลีสันสกฤต

คำบาลีสันสกฤตเมื่อนำมาใช้แล้วจะเรียกว่า “บท” มีความหมาย
สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในประโยชน์ได้

ประโยชน์ของภาษาบาลีสันสกฤต อาจประกอบด้วยบทกริยาบทเดียวก็ได้ความหมายสมบูรณ์
เช่น ลิขสิ (อันว่าท่าน ย้อมเขียน) ละตัวประธานคือ ตุ่ว(ท่าน) ไว้ในฐานะที่เข้าใจ เพราะวิภัตติ-
กริยา สิ เป็นเครื่องหมายบอกตัวประธานคือ ตุ่ว ถ้ามีกรรมเพิ่มเข้ามา ก็ยังได้ความหมายชัดเจน
ยิ่งขึ้น เช่น ปณุณ ลิขสิ (อันว่าท่าน จงเขียนซึ่งหนังสือ) ตัวประธานกับวิภัตติกริยาอย่างยาตต้อง^{สัมพันธ์กัน} ประธานเป็นบุรุษได วจนะได วิภัตติกริยาอย่างยาต ต้องเป็นบุรุษนั้น วจนะนั้นด้วย
เช่น

โส ปาลี สิกุขติ(อันว่าเข้า ย้อมเรียน ซึ่งบาลี)

เต ปาลี สิกุขนติ(อันว่าเข้า ท.ย้อมเรียนซึ่งบาลี)

ตุ่ว ปาลี สิกุขสิ(อันว่าท่าน ย้อมเรียนซึ่งบาลี)

ตุ่มเห ปาลี สิกุขอก(อันว่าท่าน ท.ย้อมเรียนซึ่งบาลี)

อห์ ปาลี สิกุขาม(อันว่าข้าพเจ้า ย้อมเรียนซึ่งบาลี)

มย ปาลี สิกุขาม(อันว่าพวกรา ย้อมเรียนซึ่งบาลี)

การสร้างประโยชน์ภาษาบาลีสันสกฤต

การสร้างประโยชน์ภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึงการนำบทที่บอกหน้าที่ของคำเรียบร้อยแล้ว
ไปวางไว้ในประโยชน์ ประโยชน์ของภาษาบาลีสันสกฤตประกอบด้วยส่วนหรือภาคสำคัญ 4 ภาคเมื่ອន
ภาษาไทยคือ

1. ภาคผู้ทำ คือภาคประธาน

2. ภาคแสดง คือภาคกริยา

3. ภาคผู้ถูกทำ คือภาคกรรม

4. ภาคขยาย ภาคขยายแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

4.1 ขยายผู้ทำหรือผู้ถูกทำ เรียกว่าคุณศัพท์

4.2 ขยายกริยาเรียกว่ากริยาวิเศษ

ของล่าวไปตามลำดับดังนี้

1. ภาคประชาน คือคำที่เป็นชนิดคำนาม สรรพนาม หรือคำที่หน้าที่อย่างคำนาม เช่น นามกิตกิ สมส ตักษิ เรียงไว้หน้าประโยค และคำเหล่านี้ต้องแยกด้วยวิภาคติที่ 1 ทั้งสองจะและพหุจนะ เช่น

นoro ปณุณ ลิขิต(อันว่าคน ย่อมเขียน ซึ่งหนังสือ)

นra ปณุณ ลิขินุติ(อันว่าคน ย่อมเขียน ซึ่งหนังสือ)

ภาคประชานถ้าเป็นบุรุษสรรพนาม บางทีไม่มีตัวประชาน ละตัวประชานไว้ในฐานะเป็นที่เข้าใจ ทั้งนี้เพราะรูปวิภาคติกริยาของยาต้ายคำกริยา เป็นตัวชี้แสดงตัวประชานได้ เช่น

ปณุห ปุจุติ(ละตัวประชาน โส อันว่าเขา ย่อมถาม ซึ่งปัญหา)

ปณุห ปุจุนุติ(ละตัวประชาน เต-อันว่าเขา ท.ย่อมถาม ซึ่งปัญหา)

ปณุห ปุจุติ(ละ ទุ-อันว่าท่าน ย่อมถามซึ่งปัญหา)

ปณุห ปุจุဓ(ละ ตุม-เห-อันว่าท่าน ท. ย่อมถามถึงปัญหา)

ปณุห ปุจุนาม(ละ อห-อันว่าข้าพเจ้า ย่อมถามถึงปัญหา)

ปณุห ปุจุนาม(ละ มย-อันว่าพวากเรา ย่อมถามซึ่งปัญหา)

แม้กาลอื่น ๆ ก็โดยนัยเดียวกันนี้

2. ภาคกริยา คือคำกริยาที่ประกอบด้วยวิภาคติกริยาเรียบร้อยแล้ว เรียกว่า กริยาของยาต นำไปเรียงไว้ท้ายประโยคในกรณีที่เป็นประโยคบอกเล่าและปฏิเสธ ภาคกริยา กับภาคประชาน ในบาลีสั้นสกฤต ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือถ้าประชานเป็นบุรุษได ภารยาต้องแจกด้วยบุรุษนั้น วจนะนั้นด้วย เช่น นoro ปานิ ສิกุติ(อันว่าคน ย่อมศึกษา ซึ่งบาลี) นoro เป็นประถมบุรุษ เอกวจนะ ปฐมวิภาคติ(คำนามทุกคนมีค่าเท่ากับประถมบุรุษเทียบเท่า กับ ต ศัพท์) เป็นตัวประชาน สิกุติ ติ ในคำว่า สิกุติ เป็นประถมบุรุษ เอกวจนะ เช่นเดียวกับตัวประชาน แม้บุรุษอื่น ๆ ก็ทำนองเดียวกันนี้ ถ้าประชานกับกริยาต่างวจนะ ต่างบุรุษ ถือว่า ประโยชน์นั้นผิด เช่น

ໂນໂຮ ປາລີ ສຶກຸ່ນດຸ (ຜິດ)	ໂນໂຮ ປາລີ ສຶກຸ່ນມີ (ຜິດ)
ໂນໂຮ ປາລີ ສຶກຸ່ນສີ (ຜິດ)	ໂນໂຮ ປາລີ ສຶກຸ່ນນຳ (ຜິດ)
ໂນໂຮ ປາລີ ສຶກຸ່ນທ (ຜິດ)	ບຸລະ

ອນື່ງ ກາຄການີ້ ຄໍາເປັນຄໍາການີ້ທີ່ປະກອບດ້ວຍ ອົນຍ ຕພຸພ ຮົວໜ ຕ ປັຈຍ ປັຈຍ
ເຫຼັນທີ່ກຳນົດທີ່ເປັນກາຄການີ້ໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງແຈກດ້ວຍວິວັດຕິນາມ ດຳນາມ ແຈກດ້ວຍວິວັດຕິຂະໜາດ ດຳນາມ
ກົດກົດທີ່ປະກອບດ້ວຍປັຈຍເຫຼັນທີ່ ຕ້ອງແຈກດ້ວຍວິວັດຕິນັ້ນນາມຕາມດຳນັ້ນ ດ້ວຍ ເພາະຕັ້ງ
ປະຫານຕ້ອງແຈກດ້ວຍປຽມວິວັດຕິ (ວິວັດຕິທີ່ 1) ຕາມເພັນນັ້ນ ຖັນຍາກົດກົດທີ່ດັ່ງກ່າວມາກຳນົດທີ່
ເປັນກາຄການ ເຊັ່ນ

ອົນຍ ຕພຸພ ເປັນການຈາກ ແປລວ່າ ພຶງ, ຄວາ ເຊັ່ນ
ອາຫາໂຣ ນເຣນ ໂກສະນີໂຍ (ອັນວ່າອາຫານ ອັນຄນ ພຶງກິນ)
ກິຈຸ່າ ຮາຊາກາເຮັດກົດ (ອັນວ່າກິຈ ອັນຂໍາຮາຊາກ ພຶງທຳ)
ວຈນ ນາງຢີ້າ ວຕຸຕພຸພ (ອັນວ່າຄຳພູດ ອັນຜູ້ໜູ້ງ ພຶງກລ່າວ)
ກມຸນ ກມຸນກເຮັນ ກຕຸຕພຸພ (ອັນວ່າກາງຈານ ອັນການມກ ພຶງທຳ)

ຕ ປັຈຍເປັນໄດ້ທັງ 5 ວາຈາກ ແປລວ່າ “ແລ້ວ” ເປັນການຕຸວາຈາກ ເຊັ່ນ

ໂນໂຮ ຄາມ ຄໂຕ (ອັນວ່າຄນ ໄປແລ້ວ ສູ່ໜູ້ບ້ານ)
ນරາ ຄາມ ຄຕາ (ອັນວ່າຄනທັງໝາຍ ໄປແລ້ວ ສູ່ໜູ້ບ້ານ)
ທາຮໂກ ຄາມ ທາໂຕ (ອັນວ່າເດືອກໝາຍ ເກີດແລ້ວ ໃນໜູ້ບ້ານ)
ທາຮກາ ຄາມ ທາຕາ (ອັນວ່າເດືອກໝາຍທັງໝາຍ ເກີດແລ້ວໃນໜູ້ບ້ານ)

3. ກາຄກຮມ ຄືອຄໍາ (ນາມ ສຽບພານ ຮົວໜ ດຳນັ້ນທີ່ກຳນົດທີ່ກົດກົດ
ສມາສ ຕັກທິດ) ແຈກດ້ວຍວິວັດຕິນາມທີ່ 2 ເຮັດວຽກວິວັດຕິທັງເອກະຈະແລະພ່ວງຈະ ນິມເຮັດວຽກ
ຫຼັກສົກຮມກົດກົດ ເຊັ່ນ

ໂສ ສກຸ່ນ ປສຸສຕິ (ອັນວ່າເຂາ ຍ່ອມເຫັນ ຜົ່ງນັກ)
ໂສ ສກຸ່ນ ປສຸສຕິ (ອັນວ່າເຂາ ຍ່ອມເຫັນ ຜົ່ງນັກທັງໝາຍ)

4. ກາຄຂຍາຍ ຄືອຄໍາທີ່ກຳນົດທີ່ຂໍຍາຍຄໍາອື່ນ ຈ ໃໝ່ຄວາມໝາຍພິສດາຮມາກັ້ນ ແປ່ງອອກ
ເປັນ 2 ຊົນດ ຄືອ

- ກ. ຂໍຍາຍດຳນາມ
- ຂ. ຂໍຍາຍຄໍາການີ້

ก. ขยายคำนาม มีดังนี้

1. คำคุณนามแท้
2. คำคุณนามผสม (คำนามกิตก์ สามส ตักษิตร บางคำ)
3. วิeson สวรรณนาม
4. สั้งขยาย (คำบอกจำนวนนับ)
5. คำกริยา กิตก์ที่ใช้เป็นคำขยาย
6. คำนามที่กำหนดให้เป็นสัมพันธ์การก
7. คำนามที่กำหนดให้เป็นอธิกรณการก

ตั้งแต่ข้อ 1-4 ต้องประกอบด้วยเพศ พจน์และวิภาคติเมื่อมองคำนามที่ถูกขยายและเรียงไว้หน้าคำนามนั้น ๆ ด้วยดังนี้

1. คำคุณนาม

- แยกด้วยปฐมวิภาคติ เช่น

สุนทรอ โน บุญญ์ กโรติ (อันว่าคนดี ย้อมทำซึ่งบุญ)

สุนทริ นารี บุญญ์ กโรติ (อันว่าผู้หญิงดี ย้อมทำซึ่งบุญ)

สุนทร์ ผล ปดติ (อันว่าผลไม้ดี ย้อมตก)

- แยกด้วยทุติยาวิภาคติ (วิภาคติที่ 2) เช่น

โส นีล อกุณ พลสติ (อันว่าเข้า เห็นอยู่ซึ่งนกสีเขียว)

โส ก้าพ อุทก พลสติ (อันว่าเข้า ย้อมเห็นซึ่งน้ำสีดำ)

- แยกด้วยตดิยาวิภาคติ (วิภาคติที่ 3) เช่น

โส เสนeten รเตน คุณติ (อันว่าเข้า ย้อมไปด้วยรสสีขาว)

อห ปีเตน รเตน คุณาม (อันว่าข้าพเจ้า ย้อมไปด้วยรสสีเหลือง)

- แยกด้วยจตุตถีวิภาคติ (วิภาคติที่ 4) เช่น

กิกชุ สุนทรสุส นรสุส ชุมุน เทเสติ (อันว่ากิกชุ ย้อมแสดงซึ่งธรรมแก่คนดี)

อฤสล ป้าปสุส นรสุส อุเปติ (อันว่าอฤศล ย้อมเกิดขึ้นแก่คนชัว)

- แยกด้วยบัญชีวิภาคติ (วิภาคติที่ 5) เช่น

โส จุลลสุมา คำมสุมา ชาวดิ (อันว่าเข้า ย้อมวิงจากหมู่บ้านเล็ก)

- แยกด้วยฉันภูรีวิภาคติ (วิภาคติที่ 6) เช่น

นวสุส เคหสุส ทุวาร์ สุรุปี ໂຫດ (อันว่าประดูของเรือนใหม่ ย้อมสวยงาม)
ໂປຣານສຸສ ອາຫາຮສຸສ ດນໂໂຈ ຖຸຄຸນໂໂຈ ໂຫດ (อันວ່າກລື່ມແໜ່ງອາຫາເກ່າຍໝູມມືກລື່ມ
ເໜັນ)

- ແຈກດ້ວຍສັຕິມີວິກັດຕີ (ວິກັດຕີທີ່ 7) ເຊັ່ນ
- ໂສ ທີ່ເມ ມຄຸເຄ ດາວຕີ (ອັນວ່າເຂົາ ຍ່ອມວົງ ບນທາງຍາວ)
- ອໍາ ໂປຣາເນ ເຄເຫ ວສາມີ (ອັນວ່າຂັພເຈົ້າ ຍ່ອມອາສີຍອູ່ ໃນເຮືອນເກົ່າ)

2. ຄຳຄົນນາຜສນ

- ຄຳນາມກົກົກ ເຊັ່ນ ຖຸກຸ່ນ ຈີຕຸຕີ ສຸຮກຸ່ນິຕີ (ອັນວ່າຈີຕີອັນຮັກໝາໄດ້ຢາກອັນບຸດຄລັກໝາ
ຈີແລ້ວ)
- ຄຳສມາສ ເຊັ່ນ ອປປຸມາທຣໂຕ ນໂຣ ສຸ້ນ ຂົວຕີ (ອັນວ່າຄົນ ຜູ້ໄໝປະມາຍໝ່ອມມີຫິວິຫຼອງເປັນ
ສຸ້ນ)
- ຄຳດັກທີຕ ເຊັ່ນ ເສົງໄສ ນໂຣ ປາປັນ ກໂຣຕີ (ອັນວ່າຄົນຜູ້ປະເສົງຮູ້ຍ່ອມໄໝ່ກຳ ທຶ່ງບາປ)

3. ວິເສສນສຽບພານາມ ເຊັ່ນ ໂຍ ນໂຣ ກມຸນໆ ກໂຣຕີ, ໂສ ນໂຣ ຮັນ ລກຕີ. (ອັນວ່າຄົນໄດ້ ຍ່ອມກຳ
ຫົ່ງກາງງານ ອັນວ່າຄົນນັ້ນ ຍ່ອມໄດ້ຫົ່ງກຣັບຢີ)

4. ສັ້ງຍາ (ຄຳນອກຈຳນວນນັນບ) ເຊັ່ນ

- ເອໂກ ທໂນ ຈຣຕີ (ອັນຫຼັນຄົນໜຶ່ງ ຍ່ອມເດີນ)
- ເຖວ ທ່ານ ດາວນຸດີ (ອັນວ່າທ່ານທັ້ງໝາຍ 2 ຄົນ ຍ່ອມວົງ)

5. ຄຳກົງຍາກົດກີກໍທີ່ກຳທຳໜ້າທີ່ເປັນຄຳຍາຍ ເຊັ່ນ

- ອຣຸ່ງໝູ່ ຄໂໂຕ ທໂນ ຮຸກຸ່ນ ຂີນຸທຕີ (ອັນວ່າທ່ານຜູ້ໄປແລ້ວສູ່ປ່າ ຍ່ອມດັດຕັ້ນໄມ້)

6. ຄຳນາມທີ່ກຳທຳໜ້າທີ່ເປັນສັ້ນພັນກາຮກ ຄືອຄຳທີ່ແຈກດ້ວຍວິກັດຕີທີ່ 6 (ຜັກງົງ) ແປລວ່າ “ຂອງ”
ຮູບວິກັດຕີຕ່າງຈາກຄຳນາມທີ່ຖູກຂ່າຍຍາ ເຊັ່ນ

- ວານີ້ຊຸສ ນຸດຸໂຕ ນຄເຣ ວສຕີ (ອັນວ່າບຸດຮອງພ່ອດ້າ ອາສີຍອູ່ໃນເມືອງ)

7. ຄຳນາມທີ່ກຳທຳໜ້າທີ່ເປັນອົກຮອນກາຮກ ຄືອຄຳນາມທີ່ແຈກດ້ວຍວິກັດຕີທີ່ 7 (ສັຕມີ) ແປລວ່າ
“ໃນ ບນ ທີ່” ຮູບວິກັດຕີຕ່າງຈາກຄຳນາມທີ່ຖູກຂ່າຍຍາ ເຊັ່ນ

- ໜັປປເທ ທ່ານ ເບດຸຕ ກໂຣນຸດີ (ອັນວ່າທ່ານທັ້ງໝາຍໃນໜັນບທ ຍ່ອມກຳຫົ່ງນາ)

ນອກຈາກທີ່ກຳລ່າວມາແລ້ວ ຍັງມີການນຳຄຳຍາຍຫລາຍໜີດັດກຳລ່າວມາແລ້ວມາຮ່ວມກັນຂ່າຍຍາ
ຄຳນາມອົກກີໄດ້ ເຊັ່ນ ຄຳວິເສສນສຽບພານາມ + ຄຳສັ້ງຍາ + ຄຳນາມ + ກຣມ + ກຣີຢາ ໃນປະໂປງຄວ່າ

ເຍ ຈຸຕາໂຣ ປຣີສາ ຮ໘ມູນ ຈຣນຸຕີ, ເຕ ຈຸຕາໂຣ ປຣີສາ ສາສນໍ ຮກຸຂນຸຕີ (ອັນວ່າບຣິຊັກ ກ. ສື່ເຫຼຳໄດ້
ຢ່ອມປະເພດຕີເຊື່ງຮຽນ ອັນວ່າ ບຣິຊັກ ກ.ສື່ເຫຼຳນັ້ນ ຢ່ອມຮັກຈາ້ງພະຄາສනາ)

໬. ຄໍາຂໍາຍຄໍາກົງຍາ

ຄໍາຂໍາຍຄໍາກົງຍາ ເຮີຍກວ່າກົງຍາວິເສີ່ງນີ້ ນິຍມເຮີຍໄວ້ໜ້າຄໍາກົງຍາ ເຊັ່ນ
ຈຸດຕຸ່ມ ຄຸດ ອຸປະປຸດີ (ອັນວ່າຈິດ ຢ່ອມເກີດຂຶ້ນເຮົວ)

ຖ້າເປັນສາກົນກົງຍາແລ້ວມີຕົວກົນມອງຢູ່ ໄທເຮີຍຕົວກົນໄວ້ໜ້າກົງຍາແລ້ວເຮີຍກົງຍາວິເສີ່ງນີ້
ໄວ້ໜ້າຫຼືໄວ້ໜ້າທຸກໆ ສ່ວນນາກນິຍມເຮີຍໄວ້ໜ້າຕົວກົນ ເຊັ່ນ

ໂສ ສີ່ພະສິ່ພຳ ກມູນ ກໂຣຕີ (ອັນວ່າເຂົາ ຢ່ອມທຳເຊິ່ງກາງງານຍິ່ງຮັດເຮົວ)

ເພົ່າະນັ້ນ ກາງວັງຄໍາບາລືສັນສົກຖາ ກຳນົດໄດ້ດັ່ງນີ້

1. ຄໍາຂໍາຍປະຫານ

2. ປະຫານ

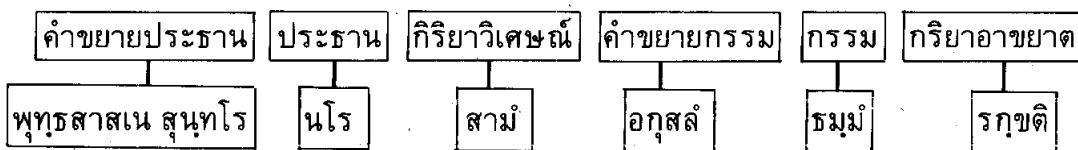
3. ຄໍາຂໍາຍກົງຍາ (ກົງຍາວິເສີ່ງນີ້)

4. ຄົວກົນ

5. ຄໍາຂໍາຍຕົວກົນ

6. ກົງຍາອາຂໍາຍາຕ

(ພຸຖົນສາສເໝົດ ສຸນທຸໂຮ ນໂຮ ສາມໍ ກຸສລໍ ຮ໘ມູນ ຮກຸຂຕີ ແປລວ່າ ອັນວ່າຄົນດີ ໃນພະພຸທະສາສນາ ຢ່ອມ
ຮັກຈາ້ງຮຽນ ອັນເປັນກຸລົມ ດ້ວຍຕົນເອງ) ທຳມາດໄດ້ດັ່ງນີ້

ຖ້າມີຄໍາກົງຍາກີດກີດແສດງກົງຍາກາງຮອງຄໍານາມໃນປະໂຍດ ຄຳຕ່າງ ຈ ກີເພີ່ມເຂົ້າມາ ຄວາມໝາຍຍິ່ງ
ສມ່ນູຮັດນີ້ມາກັບຂຶ້ນ ເຊັ່ນ ໂສ ປາໂຕ ນິກຸຂມືຕົວວາ ທີ່ວໍສ ກມູນ ກຕຸວາ ສາຍໍ ເຄີ່ມ ປຸຈາຄຈຸດຕີ ແປລວ່າ ອັນ
ວ່າເຂົາອົກໄປແລ້ວ ແຕ່ເຫັນວ່າ ທຳແລ້ວເຊິ່ງກາງງານຕົວດວນ ຢ່ອມກັບມາຍັງນັ້ນໃນເວລາເຍັນ ເປັນຕົ້ນ

ຕ່ອໄປນີ້ຂອງລ່າວໜີດແລ້ວຮູບແບບຂອງປະໂຍດຄຳມາລືສັນສົກຖາ ໂດຍເລັກນາລື

ປະໂຍດກາງນາລືແບ່ງອົກເປັນ 3 ຊົນດີຄື່ອ

1. ເອກຮອດປະໂຍດ ເຊັ່ນ ໂສ ປາລີ ສີກຸຂຕີ (ອັນວ່າເຂົາ ຢ່ອມເຮີຍເຊິ່ງນາລື)

2. ອານເກຣຕປະໂຍຄ ເຊັ່ນ ມນສາ ເຈ ປຖ້ງເຫຼຸນ ກາສຕີ ວາ ກໂຮທີ ວາ (ຄໍາວ່າ ອັນເປັນບຸຄຄລ
ມໄຈອັນໂທະປະຖຸຊ່າຍແລ້ວ ພຸດອຢູ່ກົດີ ທໍາອຢູ່ກົດີ)

3. ສັງກຽປະໂຍຄ ເຊັ່ນ ໂຍ ຂມູນ ປສຸສຕີ, ໂສ ມ ປສຸສຕີ (ອັນວ່າບຸຄຄລໄດ່ຍ່ອມເຫັນຊື່ງຮຽມ
ອັນວ່າບຸຄຄລນັ້ນ ຍ່ອມເຫັນຊື່ງເຮົາ) ຍໍ ອິຈຸນສີ, ຕ ກໂຮທີ (ອັນວ່າທ່ານຍ່ອມປ່ຽນນາ້ຳສິ່ງໃດ ອັນວ່າທ່ານ
ຈະທໍາຊື່ງສິ່ງນັ້ນ)

ຮູບແບບຂອງປະໂຍຄນາລີ

ປະໂຍຄນາລີແປ່ງເປັນ 4 ຮູບແບບດີ່ອ

1. ປະໂຍຄບອກເລ່າ ເຊັ່ນ ມນສຸສາ ໂລເກ ວສນຸຕີ (ອັນວ່າມນຸ່ງຍົງທະນາ ຍ່ອມຢູ່ໃນໂລກ)
2. ປະໂຍຄຄໍາຄາມ ເຊັ່ນ ໂກ ອາຄໂຕ (ອັນວ່າໄຄຣ ມາແລ້ວ)
3. ປະໂຍຄຄໍາຄາມປົງປັງ ເຊັ່ນ ກໍ ໂສ ນ ຄຈຸນຕີ (ອັນວ່າເຂົາ ຍ່ອມໄມ່ໄປທີ່ອ)
4. ປະໂຍຄປົງປັງ ເຊັ່ນ ໂສ ປາລີ່ ນ ສີກຸນຕີ (ອັນວ່າເຂົາ ຍ່ອມໄມ່ສຶກພາກສູງການນາລີ)

ນອກຈາກນີ້ຍັງມີປະໂຍຄອື່ນ ຖ້ອນ ອີກຊື່ງຈັດຮູບແບບປະໂຍຄແນ່ນອນໄມ່ໄດ້ ມີລັກນະຄລ້າຍ
ມາລາຄືອະນຸມັດຂອງການປະໂຍຄທີ່ແສດງເນື້ອຄວາມຕ່າງ ປະໂຍຄແລ່ນີ້ດີ່

1. ປະໂຍຄບັງຄັບ ເຊັ່ນ ກໂຮທີ(ຈົງທຳ) ວເທທີ(ຈົງກລ່າວ) ເລຸ
2. ປະໂຍຄອ້ອນວາວນ ເຊັ່ນ ມ ຂມຄ(ຂອທ່ານ ຈົງກໂທນ ໄທ້ພເຈົ້າ) ເລຸ
3. ປະໂຍຄຄໍາເຕືອນ ເຊັ່ນ ປສຸສາ ສົງຄາມສຸສ ກຍໍ (ທ່ານທັງຫລາຍ ຈົງດູກໍຍແໜ່ງສົງຄຣາມ)
4. ປະໂຍຄຫັກຫວານ ເຊັ່ນ ຄຈຸນາມ(ໄປກັນເຄີດ)
5. ປະໂຍຄຍອມຕາມ ເຊັ່ນ ກເຊເກ ປຣີສຸດຸມ(ຄວຣຄບບຸຮຸ່ຊູຜູ້ສູງສຸດ)

III. บทสรุป

1. ประโยชน์ หมายถึงข้อความที่ผู้พูดพูดออกไป ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้ ประโยชน์อาจ จะประกอบด้วยคำต่าง ๆ ในภาคผู้ทำ ภาคแสดง ภาคกรรมและภาคขยาย เช่น คนรวยกินอาหารดี เป็นต้น
อนึ่ง คำพูดคำเดี่ยว ถือเป็นประโยชน์ได้ คำพูดคำเดี่ยวในลักษณะนี้มักจะใช้ในประโยชน์ออก เล่าสำหรับตอบคำถามในประโยชน์คำถ้า เช่น คำว่า "ไป" (บอกเล่า) ตอบประโยชน์คำถ้าว่า "ไปไหม" หรือมักใช้ในประโยชน์คำสั่ง เช่น ห้ามลบ, หรือ ออกไป ลักษณะ เอาไว้ ผู้ฟังและผู้ฟังเข้าใจความหมายตรงกัน
2. การเรียงคำในภาษาไทย มีความสำคัญมาก เพราะหน้าที่และความหมายของคำอยู่ที่การเรียง ลำดับคำในประโยชน์ ถ้าเรียงผิดตำแหน่ง หน้าที่และความหมายย่อมเปลี่ยนแปลงไป เช่น เข้าใช้เงินเรา เราใช้เงินเขา เป็นต้น
3. การเรียงลำดับคำในภาษาไทยแบ่งออกเป็น 4 ภาคคือ
 1. ภาคผู้ทำ เรียกว่าภาคประธาน
 2. ภาคแสดง เรียกว่าภาคกริยา
 3. ภาคผู้ถูกทำ เรียกว่าภาคกรรม
 4. ภาคขยาย แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ
 - ก. ขยายผู้ทำหรือผู้ถูกทำ เรียกว่าคุณศัพท์
 - ข. ขยายกริยา เรียกว่ากริยาวิเศษ
4. ภาคผู้ทำนิยมเรียงไว้ต้นประโยชน์ เช่น เขาเรียนภาษาไทย แต่ก็มีภูยิกเว้น
5. ภาคแสดงหรือภาคกริยา นิยมเรียงไว้หลังภาคผู้ทำ หน้าภาคกรรม เช่น เขายานภาษาไทย
6. ภาคผู้ถูกทำหรือภาคกรรม นิยมเรียงไว้หลังภาคกริยา ตั้งประโยชน์ตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว แต่ มีภูยิกเว้น ถ้าต้องการเน้นตัวกรรม เรียงภาคกรรมไว้ต้นประโยชน์ได้ เช่น นานิยายเรื่อง นี้ เอื้อขอบ เป็นต้น
7. ภาคขยายนิยมเรียงไว้หลังคำที่ขยาย เช่น คนสูง สามารถมองเห็นไกล ขยายกริยา เช่น เขาเดิน เป็นต้น แต่ก็มีภูยิกเว้น ถ้าต้องการเน้นคำขยาย เรียงคำขยายไว้ต้นประโยชน์ได้ เช่น น้อยคนนักรู้จักเขา ค่อย ๆ เดิน เป็นต้น

8. การเรียงคำในประโยคบาลีสันสกฤต มีหลักดังนี้

- ก. ภาคผู้ทำ คือประธาน เรียงไว้ต้นประโยค เช่น นโร กุมม์ กโธติ (อันว่าคน ย่อมาทำ ชื่นการงาน) เป็นต้น ตัวประธานที่เป็นบุรุษสรพนา ไม่เรียงไว้ได้ เพราะวิภัตติ กริยาอาชญาตสามารถบอกประธานคือบุรุษสรพนามได้ เช่น ปณุ บุจฉามิ (อันว่าข้าพเจ้า ย่อมถูกชื่นบัญชา) มิ เป็นวิภัตติกริยาอาชญาต เป็นอุดมบุรุษ เอกวจนะ ตัวประธานที่เป็นอุดมบุรุษ เอกวจนะ ได้ อาท (ข้าพเจ้า) แม่บุรุษสรพนามอื่น ๆ ก็โดยนัยนี้
- ข. ภาคกริยา กริยาอาชญาตในประโยคบอกเล่าและปฏิเสธ นิยมเรียงกริยาไว้ท้ายสุดประโยค เช่น นโร ปาลิกาสี สิกุติ (อันว่าคน ย่อมาเรียน ชื่นภาษาบาลี)
- ค. ภาครวม คำที่ทำหน้าที่เป็นกรรมคือคำนามที่แยกตัวยิบติกิที่ 2 นิยมเรียงไว้หลังกรรมกริยา เช่น ชโน อาหาร ภูมิ (อันว่าชน ย่อมา กิน ชื่นอาหาร)
- ม. ภาคขยาย ได้แก่คุณศัพท์และกริยาวิเศษณ์ นิยมเรียงไว้หน้าคำที่ขยาย ขยายนามเรียงไว้หน้านาม เช่น สุนหโร นโร ภ.สล กุมม์ กโธติ (อันว่าคนดี ย่อมาทำ ชื่นกรรมดี) ขยายคำกริยา เรียงไว้หน้าคำกริยา เช่น จิตต์ อุท อุปปุชชติ (อันว่าจิต ย่อมาเกิด ชื่น เร็ว)

9. การเรียงคำไทยในประโยคภาษาไทย เมื่อนการเรียงคำบาลีสันสกฤตในประโยคบาลีสันสกฤต คือการเรียงภาคประธาน คือเรียงไว้ต้นประโยค แต่ตัวประธานของบาลีสันสกฤตต้องมีวิภัตติ วจนะและบุรุษตรงกับวิภัตติ วจนะและบุรุษของคำกริยา ลักษณะ เช่น ชื่นภาษาไทยไม่มี นอกจากนี้ การเรียงคำในประโยคของภาษาทั้งสองค่างกันดังกล่าวมาแล้ว

10. กฎยกเว้นในการเรียงคำในประโยคภาษาไทย มีดังนี้

1. กริยาอยู่หน้าประธาน ได้แก่คำกริยา เกิด มี เป็น ปราภู นิยมเรียงไว้หน้าประธาน เช่น เกิดไฟไหม้ เป็นต้น นอกจากนี้ มีกริยาในประโยคคำสั่งเรียงไว้หน้าประโยค เช่น ออกไป เป็นต้น
2. คำที่ทำหน้าที่เป็นกรรม เรียงไว้หน้าประโยคก็มี เช่น ภาษาไทยนี้ เอื้อขอบ
3. คำขยายเรียงหน้า ก็มี เช่น น้อยคนนัก รู้จักเขา เป็นต้น
4. คำกริยาวิเศษณ์ เรียงไว้หน้า เช่น นานดาย เป็นต้น

5. ไม่ต้องระบุผู้ทำ เช่น กินก็ได้ หากได้ เป็นต้น
 6. ไม่ต้องระบุกริยา ก็ได้ เช่น ใจรณะ ฉันเอง
 7. ไม่ต้องมีกรรมกีเข้าใจ (คำสอนทนา) เช่น ไม่กินหรอก
11. ประโยชน์ภาษาไทยแบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ
1. เอกратดประโยชน์ เช่น เข้าเป็นนักศึกษา
 2. อเนกราดประโยชน์ เช่น เรียนภาษาไทย แต่ฉันเรียนภาษาอังกฤษ
 3. สังกรประโยชน์ เช่น คนเป็นนักศึกษา ย้อมอ่านคำรา
- ประโยชน์ภาษาบาลีลั่นสกฤตแบ่งออกเป็น 3 ชนิดเหมือนกันดังนี้
1. เอกراتดประโยชน์ เช่น โส สิกุขโก ใหติ (เข้าเป็นนักศึกษา)
 2. อเนกราดประโยชน์ เช่น โนรี จ นารี จ ภาสี วานุติ (ชายและหญิงย้อมพุด ชื่งภาษา)
 3. สังกรประโยชน์ เช่น ย์ อิจุณสี, ต์ กโรสี (อันว่าท่านย้อมปรา晕นาชีงสิงไค อันว่าท่านย้อมทำ ชีงสิงนั้น)
12. รูปแบบประโยชน์ในภาษาไทย มีดังนี้
1. ประโยชน์ออกเส่า เช่น เข้าเป็นคนไทย
 2. ประโยชน์คำถาม เช่น เข้า กินอะไร
 3. ประโยชน์คำสั่ง เช่น ออกไป ห้ามเข้า
 4. ประโยชน์ขอร้องหรือขักขวน เช่น โปรดระวังอันตราย กรุณาเขียนข้อด้วย
- สำหรับรูปแบบประโยชน์ภาษาบาลีลั่นสกฤต มีดังนี้
1. ประโยชน์ออกเส่า เช่น มนุส්ථා ලිංග වසුති (มนุษย์อาศัยอยู่ในโลก)
 2. ประโยชน์คำถาม เช่น ගි තැකි (ໃครමແລ້ວ)
 3. ประโยชน์คำถามปฏิเสธ เช่น ගී අහර න ගුණුත් (ท่านไม่กินอาหารหรือ)
 4. ประโยชน์ปฏิเสธ เช่น ප්‍රති න වති (สัตว์ ย้อมไม่พุด)
- นอกจากนี้ภาษาบาลีลั่นสกฤตยังแบ่งรูปแบบประโยชน์ค้าง ๆ ออกไปอีก ดังนี้
1. ประโยชน์บังคับ เช่น වහේ (ຈົງพຸດ)
 2. ประโยชน์อ้อนวอน เช่น ඔමඳ (กรุณาຍກໂທຍ)

3. បរាបយកគាំទីនេ ខែន បត្រិតណ សងគមរាយ (ឈងទ្វាយខែនសងគម)
4. បរាបយកយុទ្ធមាន ខែន វាទ់ណ បុរិសុគុម៖ (គរគបបុរុមុជ្យសុគ)

คำถ้าบทท้ายบท

1. ประโยชน์ หมายความว่าอย่างไร ต่างจากคำหรืออีกอย่างไรบ้าง อธิบาย
2. ประโยชน์ภาษาไทยมีการเรียงคำอย่างไรบ้าง ให้กล่าวตามหลักวิชา
3. ให้กล่าวถึงข้อยกเว้นการเรียงคำในภาคต่าง ๆ ในประโยชน์ภาษาไทยมาพอเข้าใจ
4. การเรียงคำในประโยชน์ภาษาบาลีสันสกฤต มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร การเรียงคำเข้าในภาคต่าง ๆ มีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง อธิบาย
5. ให้เปรียบเทียบการเรียงคำไทยในประโยชน์ภาษาไทยกับการเรียงคำในประโยชน์บาลีสันสกฤต ว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
6. ให้กล่าวถึงชนิดและรูปแบบประโยชน์ของประโยชน์ในภาษาไทยพอเข้าใจ
7. ให้กล่าวถึงชนิดและรูปแบบประโยชน์ของบาลีสันสกฤตมาพอเข้าใจ
8. ประโยชน์ภาษาไทยต่อไปนี้จัดเป็นประโยชน์ชนิดและรูปแบบประโยชน์ใด
 1. เชօสนายคីទីវី
 2. เขាំបៀនគិតគិចជីខុប
 3. កវាខ្សាគមិនរួមការសំរែចិត្តបាន
 4. គិតិត្រូវធម្មុំនៃពីរឈើ
 5. ពារវាទីនិងត្រូវិតិត្រូវិតិ
 6. ការសូមត្រូវិតិដឹងទិន្នន័យ
 7. ពន្លឺនិងត្រូវិតិត្រូវិតិ
 8. ភាពិត្តិត្រូវិតិដឹងទិន្នន័យ
 9. គិតិត្រូវិតិត្រូវិតិដឹងទិន្នន័យ
 10. ពារវាទីនិងត្រូវិតិត្រូវិតិ
 11. ពន្លឺនិងត្រូវិតិត្រូវិតិដឹងទិន្នន័យ